

Václav Umlauf: V Německu začal experiment s nepodmíněným základním příjmem

- CZ24 News | 27. srpna 2020

NĚMECKO: Za sebe bych se za projekt NZP velmi přimlouval. Než mít oligarchy rozkradené důchody a odchod na věčný odpočinek ve sto letech, ať jedno procento lidem něco málo dá jen proto, že jsou občané sociálního státu.

Chodím ulicí, kde se na mne vážně dívá jeden křivohubý kluk z plakátu a vysvětluje mi, že mám chodit do práce a nebrat státní podporu, jako to dělá jedno procento oligarchů, ke kterým tento kouzelník sám patří. Tohoto politického klauna jistě nepotěší zpráva, že v Německu začal experiment s nepodmíněným základním příjmem (NZP) o výši 1200 euro. Německo stejně jako jiné státy EU začalo s tímto "experimentem" na úrovni 120 lidí na 3 roky, každý měsíc 1200 eur. Proti nim bude postavena srovnávací skupina 1380 lidí, kteří nedostanou nic. Jak sami vidíte, je jich o něco víc, tak si nejsem jistý, jestli je to správná metodologie.

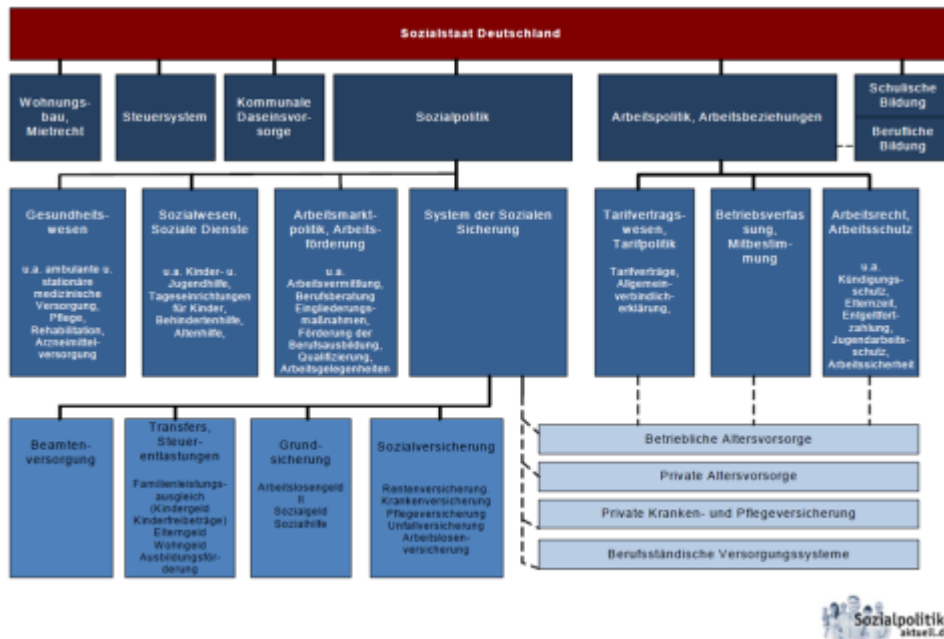
Sociologové mají zjistit, co s těmito vybranými lidmi děje, když budou žít jako jedno procento oligarchů a rentiérů. Budou líní, nebo si naopak najdou něco zajímavého na práci? Ve Finsku byl podobný projekt ukončen po dvou letech, což bylo podle plánu. Vláda zatím odmítla financovat další projekt a na konečné výsledky se zatím čeká. Jenže vybraní Finové dostali jen 500 euro a z toho tam nelze vyžít. A navíc museli být úředně nezaměstnaní, což ze sociologického hlediska znamená, že zkoumáte jen hodně selektivní skupinu obyvatel.

Projekt "[*Grundeinkommen*](#)" chce tyto nedostatky odstranit. Výzkum zcela pochopitelně nemůže platit neoliberální stát jednoho procenta. Výzkumníci museli najít sponzory pro ty vybrané kandidáty na placené nicnedělání. Na sponzorskou výzvu odpovědělo celkem 140 tisíc dárců, především z řad sociálních vědců. Na výzvu zapojení se programu už odpověděl potřebný milion uchazečů a celý experiment může začít.

Debata v odborných německých kruzích je celkem živá. Zastánci tvrdí, že bezpodmínečný základní příjem by zásadně přeorientoval status výdělečné činnosti a zaručil by všem lidem minimální zajištění, navíc bez byrokracie. Zaměstnavatelé by již nemuseli platit vedlejší mzdové náklady, takže by mohli zvýšit svou konkurenceschopnost. Oponenti tvrdí, že nepodmíněný základní příjem zásadně mění mechanismus německého sociálního státu. Základní příjem a systém sociálního zabezpečení asi nejsou současně financovatelné. Pak by těžko fungovala sociální kompenzace a solidarita ve společnosti. Chudí dostanou stejně, a to není spravedlivé. Koho zajímá rozsáhlá debata k nepodmíněnému příjmu v němčině, nechť si klikne na [tyto stránky](#). Klíčové jsou zejména tyto studie:

- [Bedingungsloses Grundeinkommen: Der langsame Weg von Utopie zur Realität](#). Thomas Straubhaar Leibniz- Informationszentrum Wirtschaft/Wirtschaftsdienst 09/2013.
- [Bedingungsloses Grundeinkommen, Soziale Marktwirtschaft, Finanzierungsfrage: Begriffsklärungen und Ergebnisse](#). Götz W. Werner, Wolfgang Eichhorn, Lothar Friedrich Leibniz- Informationszentrum Wirtschaft/Wirtschaftsdienst 09/2013.
- [Bedingungsloses Grundeinkommen und Solidarisches Bürgergeld – mehr als sozialutopische Konzepte](#). Ingrid Hohenleitner, Thomas Straubhaar Hamburgisches Weltwirtschafts Institut (02/2008).
- [Wohlstand für alle durch Einkommen für alle?](#) Götz W. Werner, Ludwig Paul Häußner, Andre Presse, Karlsruher Transfer Nr. 37 (07/2008) (S. 14 ff.)

Jak sami vidíte, v Německu tento výzkum běží od roku 2006, za další dva roky byly publikovány první výsledky a za posledních 10 let se zásadně rozrostla skupina podporovatelů nepodmíněného příjmu. Velké plus NZP se vidí v tom, že se odbourává sociální systém Hartz IV, včetně jeho dodatků na úrovni 4.0, který se stal byrokratickým a nákladným. Navíc se do něj lze nabourat a žít vesele z falešných dávek. Dále je zajímavé, že podpora pro nepodmíněný příjem nemá jednotnou ideologickou platformu. Je jisté, že NZP více podporují levicové kruhy a Zelení. Ale velká skupina pravicových reformátorů současného sociálního systému to vidí jako dobré a laciné řešení. Jen pro ukázkou info o tom, jak jsou vzájemně propojeny jednotlivé kapitoly a instituce sociálního systému SRN.



Sami vidíte, že náklady na udržování takového systému jsou obrovské a je velkou otázkou, zda tento přebujelý systém zajišťuje onu “sociální spravedlnost”. Podle výše uvedených studií může být NZP strukturován v Německu zhruba tímto způsobem.

- Všichni dostávají stejnou výši NZP, bez ohledu na to, zda jsou mladí nebo staří, zaměstnaní nebo nezaměstnaní, ženatí nebo svobodní.
- NZP je financován ze státního rozpočtu prostřednictvím přímých daní z příjmů a nepřímých spotřebních daní.
- NZP bude bez daně. Ale veškeré příjmy z práce, úroků a dividend, nájemného a leasingu atd. se zaznamenávají a pak normálně daní jednotnou a stálou daňovou sazbou.
- Daňové přiznání vyplňují pouze ti, kteří chtějí uplatnit odpočty související s vynaloženými náklady v rámci podnikání a platí daně z příjmu. Vzhledem k NZP se daňové přiznání nepodává, protože funguje jako forma důchodu.
- Správně spočítaný NZP zruší veškeré sociální dávky financované z daní – nahradí zákonné důchodové pojištění, pojištění pro případ nezaměstnanosti nebo dlouhodobé péče, stejně jako dávky v nezaměstnanosti II, sociální pomoc, bydlení a přídavek na děti.
- Dnešní příspěvky na sociální zabezpečení odpadnou a tím se sníží mzdové náklady dané nižšími sociálními odvody. NZP nijak neovlivňuje dodatečné mzdové náklady v širším smyslu, jako je pokračující výplata mzdy v případě nemoci, dovolené apod.
- Bude zachováno povinné základní pojištění pro zdravotní a úrazové pojištění. Potřebný příspěvek musí být započten do NZP nebo k němu přidán a vydán jako pojistný doklad. Tento poukaz lze uplatnit na základní pojištění u jakékoli zdravotní nebo úrazové pojistovny. Pro pojistovny existuje zákaz diskriminace a povinnost uzavřít smlouvu.

Počkejme a nechme “experiment” běžet, protože si jej zaplatili samotní výzkumníci. Předběžné studie ukazují, že občané s nepodmíněným příjmem začali být produktivní v komunitních projektech. Druhá skupina začala realizovat dlouhodobé zájmy, které si nemohli dovolit pro nedostatek času, a nikoliv peněz. Příkladem bylo vzdělání, studium jazyků a určitých dovedností apod. Za sebe bych se za projekt NZP velmi přimlouval. Než mít oligarchy rozkradené důchody a odchod na věčný odpočinek ve sto letech, ať jedno procento lidem něco málo dá jen proto, že jsou občané sociálního státu.

Václav Umlauf